

Pedagogický rozhovor není výslech

JARMILA KUBÁŇKOVÁ

Někdy si říkám, zda by školám pomohlo, kdybychom měli o jeden jednovětý¹ zákon navíc. Mohl by znít nějak takto: „Učitel má právo vést se žákem pedagogický rozhovor.“ Možná by tím ubyly diskuse na téma „rodič si to nepřeje, tj. já s tím žákem prostě mluvit nebudu“, nicméně „potřeboval bych nějaké tipy, aby se zlepšila atmosféra ve třídě a žáci byli schopni spolupracovat“.

Výše popisovaná situace je poměrně častá – pedagog má dojem, že vůle zákonného zástupce je nadřazena ostatním oprávněným zájmům, takže je nutno ji akceptovat. Tedy se žákem de facto nemluvit bez přítomnosti ostatních žáků a hovořit jen o nejnnutnějších věcech týkajících se organizace výuky a výuky samotné.

V jiných případech učitel již dopředu odmítá se svým žákem hovořit, protože nemá souhlas jeho zákonného zástupce. Pokud je ještě namísto pojmu rozhovor použit pojem výslech², tak se z pedagogů v mžiku stávají policisté a ze žáků svědci, poškození nebo podezřelí. **A v takovou chvíli se mi jediným schůdným řešením zdá být návrat k názvosloví učitel – žák – rozhovor, jelikož se pohybujete ve škole, a na vaši činnost se tak vztahuje školský zákon.**

Mám za to, že **pokud mají učitelé naplnit svou povinnost** „chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet

všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních“³ **a současně uplatnit svoje práva**, a to

1. „na využívání metod, forem a prostředků dle vlastního uvážení v souladu se zásadami a cíli vzdělávání při přímé vyučovací, výchovné, speciálněpedagogické a pedagogicko-psychologické činnosti“⁴,
2. „aby nebylo do jejich přímé pedagogické činnosti zasahováno v rozporu s právními předpisy“⁵,

nezbývá jim nic jiného než se svými žáky mluvit. Protože jak jinak žáky ochránit, když nevíte, co je tou hrozbou, resp. nevíte toho dost, abyste mohli přijmout účinná opatření?

I pedagogický rozhovor má však svá pravidla, a to s ohledem na cíl. V kontextu práce na Lince pro rodinu a školu 116 000 je cílem obvykle získání informací o tom, zda, resp. proč se

¹ Viz např. zákon č. 22/1930 Sb., o zásluhách T. G. Masaryka, nebo zákon č. 292/2004 Sb., o zásluhách E. Beneše.

² A to obvykle rodiči, protože je daleko snazší se ohradit vůči výslechu dítěte než rozhovoru dítěte s pedagogem.

³ Viz § 22b školského zákona.

⁴ Viz § 22a školského zákona.

⁵ Tamtéž.

UČITELSKÉ ŘEMESLO

žák necítí ve škole dobře,⁶ a společné hledání postupu, jak to udělat, aby bylo lépe.

To ovšem znamená, že je nutno klást relevantní otázky typu *Jak se ve škole máš?, Je něco, co se ti ne/líbí?, Je něco, co bys potřeboval/chtěl změnit?* Při šetření konkrétního incidentu (např. bitky) je vhodné se držet zejména věcných otázek: *Kdo tam byl, kdo to viděl, kdo to dělal? Co se dělo? Kdy se to stalo? Kde se to stalo? Jak dlouho to trvalo? Čím se to dělo, resp. byl využit nějaký předmět nebo část těla?*

Takové otázky, jejichž cílem je zjistit, jak se žák cítí, co by potřeboval, aby se cítil lépe, popř. popis situace, kdy mu nebylo dobře, je nutné žákům pokládat. Není to nic, k čemu by učitel potřeboval zvláštní povolení, jde

o přirozenou součást jeho pedagogické praxe. Velmi vám doporučujeme, abyste o tom své váhající / nově nastoupivší kolegy ujistili a povzbudili je k této činnosti. A vašemu školnímu poradenskému pracovišti zbude čas na složitější a náročnější rozhovory, které vás pravděpodobně čekají i v právě začínajícím roce.

Mgr. Jarmila Kubáňková, Ph.D.,
statutární zástupkyně Cesta z krize, z. ú.

⁶ Pokud se ovšem žákova potíží vztahuje k mimoškolnímu životu, bude daleko bezpečnější, pokud se takového rozhovoru ujme školní poradenské pracoviště.